

УДК: 378.091.12:343.8-057.87(045)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ
УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ ДО
ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПРОБАЦІЇ**

Стеценко І. М.

Чернігівський національний педагогічний університет імені
Т.Г. Шевченка, Україна, Чернігів

У статті розглянуто питання, що стосуються особливостей професійної підготовки майбутніх працівників уповноваженого органу з питань пробації до виконання пенітенціарної пробації в установах виконання покарань. У результаті аналізу змісту робочих програм навчальних дисциплін «Пенітенціарна педагогіка», «Пенітенціарна психологія», «Соціальна педагогіка», «Кримінально-виконавче право» було запропоновано внесення змін до змісту цих програм з урахуванням профілю компетентності працівника пробації. Розроблені рекомендації щодо підготовки майбутніх працівників уповноваженого органу з питань пробації до роботи із суб'єктами пробації на різних етапах підготовки засуджених до звільнення в установах виконання покарань мінімального та середнього рівня безпеки.

Ключові слова: зміст роботи працівника пробації, зміст програм підготовки пенітенціарного персоналу, ведення випадку в роботі із засудженим, кейс-менеджмент, технології діяльнісного навчання.

Стеценко И.Н. Профессиональная подготовка будущих сотрудников уполномоченного органа по вопросам пробации к выполнению задач пенитенциарной пробации/ Черниговский национальный педагогический университет имени Т.Г. Шевченко, Украина, Чернигов

В статье рассмотрены вопросы, касающиеся особенностей профессиональной подготовки будущих сотрудников уполномоченного органа по вопросам пробации к выполнению пенитенциарной пробации в учреждениях исполнения наказаний. В результате анализа содержания рабочих программ учебных дисциплин «Пенитенциарная педагогика», «Пенитенциарная психология», «Социальная педагогика», «Уголовно-исполнительное право» было предложено внесение изменений в содержание этих программ с учетом профиля компетентности сотрудника пробации. Разработаны рекомендации по подготовке будущих сотрудников уполномоченного органа по вопросам пробации к работе с субъектами пробации на разных этапах подготовки осужденных к освобождению в учреждениях исполнения наказаний минимального и среднего уровня безопасности.

Ключевые слова: содержание работы сотрудника пробации, содержание программ подготовки пенитенциарного персонала, ведение случая в работе с осужденным, кейс-менеджмент, технологии деятельностного обучения.

Stetsenko I.M. Professional training of the future probation personnel / Chernihiv National Pedagogical University named after Taras Shevchenko, Ukraine, Chernihiv

The author considers the issues that deal with peculiarities of professional training of future personnel working in penal institutions. The author suggested some changes in the content of the working programmes on «Penitentiary Pedagogy», «Penitentiary Psychology», «Social Pedagogy», «Criminal executive law» taking into account professional competence of the probation officer. The author gives recommendations as to the training of the future probation personnel as to their work with probation subjects at different stages of their preparation for release in minimum and medium security prisons.

The analysis of the modern demands to the probation personnel's competence caused the following conclusions:

– It is necessary to make changes in the working programmes and increase a number of practical classes on «Criminal executive law», «Penitentiary Psychology», «Penitentiary Pedagogy», «Social Pedagogy». Practical classes should include special tasks as well as situation analysis, role plays, trainings and soon.

– The working programme should be supplemented with the questions that deal with the probation body activity as well as with penitentiary probation. The content of «Penitentiary Pedagogy», «Penitentiary Psychology», «Social Pedagogy» should include such questions as: assessment of the residivism risk; methods of analyzing and collecting information on how criminal factors affect convict's behavior methods of cognitive and behavioural therapy and prosocial modelling; the technique of motivational interviewing the convict; social work, its amount necessary to attain the purposes of the penitentiary probation; forms and methods of the social and educational work with people being on probation; organizing case-management, motivational, interviewing.

Keywords: content of the probation officer's work, content of the penitentiary personnel's training programmes, case conduct, case-management, activity studying technologies.

Вступ. В Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки в підпункті 5.11 вказується на необхідність «перепрофілювання та навчання співробітників пенітенціарної служби для створення повноцінної сучасної служби пробачії; забезпечення технічної бази для

функціонування служби пробації» [7]. Існуючі підходи до підготовки персоналу уповноваженого органу з питань пробації під час навчання у виші орієнтовані переважно на набуття широкого кола знань, що стосуються, головним чином, виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі з використанням педагогічних технологій, що віддзеркалюють репродукційний підхід в оволодінні знаннями та вміннями. Сучасні реалії вимагають внесення змін до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 081 «Право» та 053 «Психологія» з тим, щоб майбутні фахівці могли ефективно взаємодіяти з державними органами у сфері соціальної політики та у сфері охорони здоров'я, Міністерством внутрішніх справ України, діяльність яких лежить в площині реалізації завдань пенітенціарної пробації. Водночас ці зміни обумовлюють необхідність взаємодії персоналу пробації з персоналом установ виконання покарань, який також має вирішувати проблеми підготовки засуджених до звільнення та проведення різнопланової роботи спрямованої на профілактику вчинення ними рецидивних злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій та досліджень, показав, що протягом останніх років багато науковців торкалися питань щодо особливостей пенітенціарної пробації та підготовки до цієї діяльності майбутніх працівників органу пробації. У своїх працях окреслювали питання змісту та функцій, що покладаються на орган пробації (Богатирьова О.І., Макасімова Н.С., Синьов В.М., Степанюк А.Х., Третяк О.С., Харченко С.Я., Чебоненко С.О., Ягунов Д.В., Яковець І.С., Янчук О.Б. та ін.). Однак питання, що стосуються пенітенціарної пробації та підготовки майбутніх працівників уповноваженого органу з питань пробації до її здійснення все ще залишаються недостатньо розробленими.

Формулювання мети статі та завдань.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей підготовки майбутніх працівників органу пробації до реалізації положень Закону України «Про пробацію» в частині пенітенціарної пробації.

Завдання статті: проаналізувати сучасний стан вимог до компетентності персоналу уповноваженого органу з питань пробації у сфері застосування пенітенціарної пробації та внесення пропозицій до змісту робочих програм навчальних дисциплін та навчальних технологій, на основі яких здійснюється підготовка персоналу до виконання завдань пенітенціарної пробації.

Виклад основного матеріалу статті. Законом України «Про пробацію» від 05.02.2015 № 160-VIII визначено, що під пенітенціарною пробацією розуміють підготовку осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання.

Заходи пенітенціарної пробації здійснюються органом пробації за місцем, яке обрав засуджений для проживання після звільнення [5].

Досліджуючи дане питання слід зазначити, що підготовку засуджених до звільнення, які відбувають покарання в установах виконання покарань мінімального та середнього рівня безпеки, можна умовно поділити на декілька етапів.

Перший етап підготовки засуджених до звільнення починається з поміщення засудженого до позбавлення волі в дільницю карантину, діагностики і розподілу. Так згідно статті 95 Кримінально-виконавчого кодексу України з засудженими, протягом чотирнадцяти днів, проводиться первинна психодіагностика і психолого-педагогічне вивчення особистості. Саме на цьому етапі відбувається прогнозування індивідуальної злочинної поведінки засудженого, проводиться глибоке і всебічне вивчення особи засудженого, плануються заходи запобігання вчинення ними правопорушень як під час відбування кримінального покарання, так і після звільнення. За результатами первинної психодіагностики і психолого-педагогічного вивчення та на підставі кримінологічної, кримінально-правової характеристики на кожного засудженого складається індивідуальна програма соціально-виховної роботи.

Закінченням діяльності першого етапу є вторинна класифікація засуджених, а саме розподіл засуджених по відділеннях соціально-психологічної служби.

Наступним етапом є проведення соціально-виховної роботи з засудженим, яка згідно Кримінально-виконавчого кодексу України є одним з основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених.

Як зазначає Третяк О.С., соціально-виховна робота – це заходи, які проводяться за індивідуальним планом роботи із засудженим з урахуванням оцінки ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень та передбачає диференційований підхід під час надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги; сприяння працевлаштуванню; залучення до навчання; участь у виховних заходах та соціально корисній діяльності; проведення індивідуально-профілактичної роботи, новітніх методик та технологій, а саме: кейс-менеджменту або індивідуального ведення справи [8].

Це означає, що у майбутнього працівника пробації мають бути сформовані знання, вміння та навички, мотивація до діяльності, які відповідатимуть профілю професійної компетентності, до змісту роботи якого, серед інших завдань, входить «здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення» [6].

Аналіз робочих програм навчальних дисциплін, які викладаються в Академії Державної пенітенціарної служби показав, що питання, які стосуються підготовки засуджених до обмеження волі або

позбавлення волі на певний строк до звільнення розглядаються переважно в теоретичному аспекті. Зокрема, під час вивчення теми №19 «Правові підстави і порядок звільнення від відбування кримінальних покарань. Допомога особам, які звільнені від відбування кримінальних покарань, нагляд та контроль за ними» з дисципліни «Кримінально-виконавче право», курсанти отримують знання про дії адміністрації установи виконання покарань, щодо забезпечення засудженого, який звільнюється, житлом та роботою, порядком надання йому матеріальної допомоги тощо. На вивчення теми всього відведено 11 годин, з них: на лекцію – 2 години, на семінарське заняття – 4 години, на самостійну роботу – 5 годин.

У робочій програмі навчальної дисципліни «Пенітенціарна педагогіка» в темі №11 «Підготовка засуджених до звільнення, умовно-дострокового звільнення та переведення до дільниці соціальної реабілітації» визначені: мета, види та порядок підготовки засуджених до звільнення; основні форми підготовки засуджених до звільнення; робота курсів з підготовки засуджених до звільнення; зміст курсу підготовки засуджених до звільнення; характеристика та класифікація засуджених, які можуть бути переведені до дільниці соціальної реабілітації; методичні рекомендації щодо організації роботи для підготовки засуджених до переведення до дільниці соціальної реабілітації; роль громадськості та спостережних комісій, інших соціальних інститутів у вирішенні проблем засуджених, які звільняються з місць позбавлення волі; порядок взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк та ін. на вивчення теми відводиться 12 годин, з них; на лекцію – 4 години, на семінарське заняття – 2 години, на самостійну роботу – 6 годин.

Білоцерківський центр підвищення кваліфікації персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України використовує навчальну програму спеціалізованого курсу підвищення кваліфікації персоналу пробації ДКВС України (для роботи з дорослими). В даній програмі в модулі правової компетентності розглядається тема «Порядок здійснення пенітенціарної пробації». На вивчення теми відводиться 2 години (лекція). Слухачі ознайомлюються з поняттям «пенітенціарна пробація», а також з порядком взаємодії установ виконання покарань, уповноваженого органу з питань пробації та суб'єктів соціального патронату під час підготовки до звільнення засуджених до обмеження волі або позбавлення волі на певний строк [2].

Наведені підходи щодо підготовки персоналу вказують на надання переваги теоретичній інформації, хоча пенітенціарна пробація є тим видом професійної діяльності пенітенціарного

персоналу, який відбувається у безпосередній взаємодії та спілкуванні як із засудженим, так і з державними установами та громадськими організаціями з метою створення передумов для успішної реінтеграції засудженого у суспільство після звільнення та зменшення ризику скоєння ним рецидивних злочинів.

Враховуючи важливість практичної складової підготовки та підвищення кваліфікації персоналу уповноваженого органу з питань пробації, було запропоновано внести зміни до робочих програм навчальних дисциплін «Кримінально-виконавче право» та «Пенітенціарна педагогіка» і в програмі та тематичних планах передбачити практичні заняття з вище названих тем тривалістю 4 години.

У роботі із засудженим, на різних етапах підготовки до звільнення, науковці та практики пропонують застосовувати кейс-менеджмент. Янчук О.Б., Яковець І.С. та інші вказують на те, що він «являє собою динамічний, добре скоординований, цілеспрямований і гнучкий оціночний підхід, який покликаний зменшити ризик повторних правопорушень. У перекладі українською мовою слово «кейс-менеджмент» означає «управління випадком» або «ведення випадку», що відображає суть кейс-менеджменту як санкціонованого законом втручання в життя правопорушника, спрямованого на управління процесом його соціалізації шляхом забезпечення умов для створення можливостей і формування у нього навичок задоволення потреб соціально прийнятими способами ... В якості основних функцій процесу кейс-менеджменту можна виділити наступні: оцінка ступеня задоволення базових та актуальних потреб правопорушника; виділення криміногенних потреб, задоволення яких на даному етапі здійснюється кримінальним шляхом; оцінка ступеня ризику скоєння рецидивних правопорушень у майбутньому; визначення рівня необхідного втручання в життя особи; оцінка необхідності та можливості отримання особою медичних, психологічних, соціальних, освітніх та інших реабілітаційних послуг в рамках вироку суду й відповідно до можливостей держави і місцевої громади; здійснення контролю за процесом надання та отримання послуг з метою забезпечення його безперервності і регулювання в разі необхідності; збір і збереження необхідної інформації про особу на всіх етапах ведення справи» [1, с.9–11].

Наведені підходи до збору та оцінки інформації про засудженого вимагають у процесі практичних занять формувати у майбутніх пенітенціарних працівників здатності до аналізу та синтезу окремих складових тієї або іншої проблеми, що є у суб'єкта пробації. При цьому, майбутньому працівнику треба:

– виявляти здатність до рефлексії, інтерпретації, розуміння основних проблем та пошуку альтернативних шляхів їх вирішення;

– вміти виокремлювати ключові питання із загального контексту отриманої інформації та урахувати індивідуальні можливості та потреби засудженого, співвідносити їх з можливостями державних соціальних інституцій та громадських організацій;

– мати навички логічно мислити та аргументувати свою позицію, передбачати та прогнозувати результати своїх дій та дій засудженого, що впливатимуть на його реінтеграцію у суспільство після звільнення з місць позбавлення волі.

Для набуття практичних навичок курсантами щодо застосування кейс-менеджменту у подальшій професійній діяльності, можна скористатися методом навчання через дію (діяльнісне навчання) шляхом виконання спеціальних завдань, а також через аналіз ситуації, рольові ігри, тренінги. Вибір методів навчання може детермінуватися залежно від мети практичних занять.

До факторів, що впливають на ефективність формування у курсантів компетенцій під час виконання спеціальних завдань в межах пенітенціарної пробації можна віднести такі, як:

– розробка викладачем опису випадку з урахуванням необхідної інформації про проблеми засудженого (не менше двох), які він самостійно вирішити не зможе;

– формування мети навчальної діяльності, що потребує розвитку здатності у курсанта до аналізу та синтезу отриманої інформації, вибору оптимального способу досягнення бажаного результату, складання індивідуального плану допомоги засудженому;

– оцінювання досягнень курсантів та забезпечення зворотного зв'язку (рефлексії);

– підтримка викладачем курсантів з урахуванням їхніх можливостей та заохочення щодо використання нестандартних ідей, інтелектуальних здібностей, професійного прагматизму, самоорганізації, гнучкості у спілкуванні та здатності орієнтуватися у нестандартній ситуації, проблемах засудженого;

– широке застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, тестових завдань, роботи з інформацією, поданою в електронному виді;

– організація фронтальної, групової та індивідуальної діяльності курсантів для формування у них емоційних стосунків, групових цінностей та норм, співпраці та взаємодопомоги, наслідування та опанування соціальних ролей, лідерських якостей;

– обговорення та аналіз результатів навчальної діяльності курсантів шляхом аналізу помилок та досягнень, умінь аналізувати та порівнювати факти, приймати рішення, взаємодіяти з іншими тощо.

В структурі практичних занять є сенс також використовувати рольові ігри, оскільки вони дозволяють формувати у курсантів необхідні професійні якості, орієнтують на застосування теоретичних

знань та розвивають практичні навички щодо взаємодії, консультування, прийняття рішень, ведення документації, аргументації власної позиції, планування та передбачення результатів діяльності, мотивують до залучення різних ресурсів, що є необхідними для досягнення спроектованого результату.

Обов'язковою умовою під час підготовки до рольової гри є визначення кола питань, які мають опрацювати її учасники імітуючи взаємодію з різними суб'єктами пенітенціарної пробації, у тому числі з тими, які здійснюють соціальний патронаж звільнених осіб [4]. Учасник рольової гри, який представляє «працівника» уповноваженого органу з питань пробації має навчитися проводити «рух аналізу» при роботі з випадком, виділяючи при цьому усвідомлені та неусвідомлені проблеми учасника, який грає роль «клієнта» пробації. Беручи участь в рольовій грі, важливо оволодіти вмінням виділяти потреби клієнта та зіставляти з ними наявні ресурси «клієнта» та різних організацій, що можуть надати останньому допомогу у вирішенні усвідомлених та неусвідомлених проблем та задоволенні потреб заносючи цю інформацію до таблиці.

Будь-який результат пенітенціарної пробації залежить від прагнення до позитивних змін самого «клієнта» пробації. Саме тому, у процесі рольової гри «клієнт» має брати активну участь в обговоренні проблем і потреб, погоджуватись або заперечувати щодо вироблених «працівником» уповноваженого органу з питань пробації пропозицій.

Пропонують визначати ресурси «клієнта» спільно з ним, застосовуючи такі питання: «Хто Вам ще може допомогти у вирішенні цієї проблеми?», «Що Ви самі можете зробити для вирішення цієї проблеми?», «Як би Ви самі вирішували цю проблему?», «Що Ви вже зробили для вирішення цієї проблеми?» [1, с.31].

Звичайно, що у засудженого можуть бути проблеми вирішення яких має починатися з моменту його появи в установі виконання покарань. Тому, під час розробки інструкцій для проведення рольових ігор, курсанти можуть відпрацьовувати елементи роботи з «клієнтом» пенітенціарної пробації на різних етапах відбування ним кримінального покарання, адже «на підставі кримінологічної характеристики, кожний засуджений, з урахуванням його поведінки, психічного стану і ступеня соціальної занедбаності, залучається до заходів в рамках підготовки до звільнення, що проходить у три етапи: початковий, основний та заключний» [3].

На початковому етапі начальником відділення соціально-психологічної служби установи: 1) з'ясовуються родинні стосунки, наявність соціальних зв'язків, у разі потреби пропонується допомога адміністрації у їх відновленні; 2) з'ясовуються рівень освіти, наявна професія, робоча спеціальність; 3) пропонується набути повну загальну середню або професійно-технічну освіту, підвищити освітній

рівень за дистанційними технологіями; 4) роз'яснюються умови та порядок застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та інші підстави для дострокового звільнення або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким; 5) роз'яснюються умови та порядок оформлення пенсій засудженим; 6) вивчаються наміри засуджених щодо місця проживання після звільнення та працевлаштування.

Під час основного етапу соціально-психологічна служба установи: 1) вживає заходів щодо вирішення проблемних питань засудженого, визначених на першому етапі; 2) надає засудженому допомогу в оформленні (поновленні) паспорта, реєстраційного номера облікової картки платника податків, інших документів, які необхідні для вирішення питань трудового та побутового влаштування після звільнення, оформлення пенсії; 3) залучає засудженого у встановленому порядку до отримання загальної середньої освіти та робітничої професії; 4) надає засудженому актуальну інформацію, що стосується суспільно-політичного, економічного, соціального життя держави і суспільства; 5) надає засудженому інформацію про заклади соціальної адаптації для осіб, звільнених з місць позбавлення волі, їх розташування, контактні дані, умови прийому та проживання в них.

На заключному етапі засуджений наказом начальника відповідної установи виконання покарань зараховується на курси підготовки до звільнення.

Враховуючи ці етапи підготовки до звільнення, на практичних заняттях курсанти мають навчитися мотивувати клієнтів пробації до змін застосовуючи для цього техніку мотиваційного інтерв'ювання. Організуючи взаємодію під час практичного заняття, викладач, який ставить за мету створити умови для спілкування курсантів та напрацювання ними стереотипів поведінки з клієнтами пробації, має передбачити постановку дискусійних питань, у процесі обговорення яких курсанти вчитимуться обґрунтовувати власну позицію, приймати узгоджені рішення. Засуджені – люди різного віку, особи, які мають різний досвід відбування кримінального покарання, наявні залежності, соціальні зв'язки, освіту, професію, житлові умови, відрізняються за інтересами та нахилами, станом здоров'я і мотивацією до змін, що прямо чи опосередковано впливає на ризик скоєння ними після звільнення рецидивного злочину. Для напрацювання навичок проведення курсантами мотиваційного інтерв'ювання, що представляє собою «клієнт-центрований підхід консультування, спрямований на підготовку клієнта до змін шляхом виявлення та подолання амбівалентності. Амбівалентність (від грец. *ambo* – «обидва» і *valentsa* – «сила») – ситуація, коли людині важко зробити вибір і прийняти рішення, тому що в її свідомості існують різноманітні мотиви щодо вирішення певної проблеми» [1, с.68], можуть

використовуватися методи, спрямовані на стимуляцію взаємодії учасників – тренінги.

Для проведення тренінгу, викладач має підготувати план, що вміщуватиме в себе перелік певних завдань та послідовних дій, що вирішуються та виконуються під час дискусії та роботи у складі малих груп, продумати наявність матеріально-технічного забезпечення для фіксації пропозицій вироблених в малих групах та їх презентації під час подальшого обговорення (аркуші фліп-чартного паперу, різнокольорові фломастери, класна дошка, крейда, ноутбук, мультимедійний проектор для демонстрації презентації тощо).

Фабула ситуації, що виноситься на обговорення має вміщувати інформацію про амбівалентність мотивів клієнта пробації. Працюючи в малих групах, курсанти мають навчитися ставити питання відкритого та закритого типу, підсумовувати інформацію, здійснювати пошук рішення скориставшись методом «Мозковий штурм», що дозволяє стимулювати активність та вироблення різноманітних ідей спрямованих на вирішення тієї або іншої проблеми, труднощів, визначення проблемних областей та вироблення рішень, що дозволяють їх усунути та дати позитивні зміни в майбутньому стимулюючи ініціативу клієнта пробації за допомогою «нескладних завдань» та ставлячи перед ним реалістичні цілі.

Висновки. Отже, аналіз сучасного стану вимог до компетентності персоналу уповноваженого органу з питань пробації у сфері застосування пенітенціарної пробації, дозволив зробити такі висновки:

1. Необхідно внести зміни до робочих програм навчальних дисциплін та збільшити кількість годин відведених на практичні заняття з дисциплін: «Кримінально-виконавче право», «Пенітенціарна психологія», «Пенітенціарна педагогіка», «Соціальна педагогіка». У своїй структурі, практичні заняття можуть містити спеціальні завдання, а також аналіз ситуації, рольові ігри, тренінги та ін.

2. Робочу програму навчальної дисципліни «Кримінально-виконавче право» доповнити питаннями, що стосуються особливостей діяльності органу пробації з урахуванням пенітенціарної пробації. До змісту навчальних дисциплін «Пенітенціарна педагогіка», «Пенітенціарна психологія», «Соціальна педагогіка» включити такі питання, як: оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; методика збору та аналізу інформації про вплив криміногенних факторів на поведінку засудженого; методи когнітивно-поведінкової терапії та просоціального моделювання; техніка проведення мотиваційного інтерв'ю із засудженим; основи соціальної роботи в обсязі, необхідному для виконання завдань пенітенціарної пробації; форми та методи соціально-виховної роботи з особами, до яких застосовано

пенітенціарну пробацію; організація ведення справи (кейс-менеджмент), мотиваційне інтерв'ювання та ін.

Література:

1. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців служби пробації: кол. методичні рекомендації / [І. Яковець, А. Волік, М. Демченко та ін.]. – К.: Вид-во МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. – 134 с.
2. Навчальна програма спеціалізованого курсу підвищення кваліфікації персоналу КВІ (пробації) ДКВС України (для роботи з дорослими) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-rc.org.ua/files/programa-probatsya-dorosly.pdf>.
3. Положення про програму диференційованого виховного впливу на засуджених: підготовка до звільнення [наказ Міністерства юстиції України від 16.05. 2016 року № 1418/5] [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0727-16>.
4. Порядок взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб: наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства юстиції України від 07.11.2011 N 429/831/769/3279/5 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0487-12>.
5. Про пробацію: Закон України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.
6. Профіль професійної компетентності працівника пробації: проект [Електронний ресурс] / Ліга Закон // Головний правовий портал України. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1421.html.
7. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки. Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015.
8. Третяк О. С. Теоретико-методологічні засади проведення соціальної та виховної роботи із засудженими до позбавлення волі: монографія / Олена Станіславівна Третяк. – Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2012. – 400 с.

References:

1. Vedennia vynadku v roboti z zasudzhenymy fahivtsiv sluzhby probatsii: kol. metodychni rekomendatsii / [I. Yakovets, A. Volik, M. Demchenko ta in.]. – K.: Vyd-vo MBF «Mizhnarodnyi Alians z VIL/SNID v Ukraini», 2015. – 134 s.
2. Navchalna prohrama spetsializovanoho kursu pidvycshennia kvalifikatsii personal KVI (probatsii) DKVS Ukrainy (dليا roboty z

doroslymy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://i-rc.org.ua/files/programa-probatsya-dorosly.pdf>.

3. Polozhennia pro prohramu dyferentsiiovanoho vyhovnoho vplyvu na zasudzhenyh : pidhotovka do zvilnennia [nakaz Ministerstva Yustytsii Ukrainy vid 16.05.2016 roku № 1418/5] [Elektronnyi resurs] / Verhovna Rada Ukrainy // Ofitsiinyi veb-sait. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0727-16>.

4. Poriadok vzaiemodii subiektiv sotsialnogo patronazhu zvilnennyh osib: nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy, Ministerstva vnutrishnih sprav Ukrainy, Ministerstva ohorony zdorovia Ukrainy, Ministerstva Yustytsii Ukrainy vid 07.11.2011 N 429/831/769/3279/5 [Elektronnyi resurs] / Verhovna Rada Ukrainy // Ofitsiinyi veb-sait. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0487-12>.

5. Pro probatsiu: Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Verhovna Rada Ukrainy// Ofitsiinyi veb-sait. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.

6. Profil profesiinoi kompetentnosti pratsivnyka probatsii: proekt [Elektronnyi resurs] / Liha Zakon // Holovnyi pravovyi portal Ukrainy. – Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1421.html.

7. Stratehia reformuvannia sudoustroiu, sudochynstva ta sumizhyh pravovyh instytutiv na 2015-2020 roku. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20 travnia 2015 roku № 276/2015.

8. Tretiak O.S. Teoretyko-metodolohichni zasady provedennia sotsialnoi ta vyhovnoi roboty iz zasudzhenyh do pozbavlennya voli: monohrafia / Olena Stanislavivna Tretiak. – Chernihiv: CHNPU imeni T.H. Shevchenka, 2012. – 400 s.